EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Místní akční plán rozvoje vzdělávání pro oblast Jablonecko III

SWOT3 analýza

Projekt CZ.02.3.68/0.0/0.0/20_082/0022991

SWOT3 analýza - povinná témata

Návrh SWOT3 analýz v povinných tématech dokumentu MAP vychází z následujících analýz zpracovaných z povinných informačních zdrojů a podkladů:

- Analýza agregovaných výsledků šetření MŠMT
- Analýza rozvojových dokumentů z oblasti vzdělávání relevantních pro řešené území
- Analýza mezinárodních srovnání a národního hodnocení povinných oblastí MAP
- Analýza agregovaných popisů potřeb škol ve SO ORP Jablonec nad Nisou

Formulace výroků a specifikace příčin problémů (slabých stránek a hrozeb) byly projednány se všemi relevantními pracovními skupinami, tj. v rámci PS:

- čtenářská gramotnost
- matematická gramotnost
- rovné příležitosti
- předškolní vzdělávání
- zájmové a neformální vzdělávání

Dle závazných ustanovení Postupů MAP III je nutné zpracovat a specifikovat SWOT3 analýzu pro všechna povinná témata, kterými jsou: (i) podpora čtenářské gramotnosti; (ii) podpora matematické gramotnosti; (iii) podpora rozvoje inkluzivního vzdělávání; (iv) podpora pedagogických, didaktických a manažerských kompetencí pracovníků ve vzdělávání.

A. PODPORA ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

SILNÉ STRÁNKY

Výrok
S1 - čtenářská gramotnost je podporována v rámci ŠVP
S2 - kvalitní předpoklady čtenářské gramotnosti ve školách
S3 - existence čtenářsky podnětného prostředí ve školách (MŠ)
S4 - učitelé rozvíjí své znalosti v oblasti čtenářské gramotnosti a využívají je při výuce

SLABÉ STRÁNKY

Výrok	Příčiny
W1 - nízká úroveň spolupráce s rodiči v oblasti čtenářské gramotnosti	✓ méně příznivé rodinné zázemí pro rozvoj čtenářské gramotnosti dětí / žáků

	(nedostatek času dětí i rodičů - nesoulad pracovního a rodinného života) ✓ zvyšování podílu rodičů-nečtenářů (rodičů s menšími čtenářskými návyky)
W2 - nízká míra zapojení dalších učitelů do rozvoje čtenářské gramotnosti (absence mezioborového průniku) – ZŠ	✓ tlak na digitalizaci a zvyšování podílu IT ve výuce ✓ nedostatečné mezioborové propojování čtenářské a informační gramotnosti
W3 - nízká úroveň motivace žáků pro rozvoj čtenářské gramotnosti	✓ žáci nepovažují knihu za zábavu a naplnění volného času ✓ žáci nepovažují knihu za zdroj informací ✓ žáci vnímají knihu jako školní povinnost

PŘÍLEŽITOSTI

Výrok
O1 - rozšíření nabídky vzdělávacích aktivit (čtenářské kroužky, dílny, kluby, mimovýukové aktivity)
O2 - zařazování rozvoje čtenářské gramotnosti i do dalších výukových předmětů
O3 - cílené působení pedagogů na zájem žáků (marketing čtenářské gramotnosti)
O4 - vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti čtenářské gramotnosti (mezioborově)
O5 - aplikace informačních technologií do rozvoje čtenářské gramotnosti
O6 - rozvoj aplikované čtenářské gramotnosti (rozvoj na bázi praktického použití)

HROZBY

Výrok	**Příčiny**
T1 - snižující se zájem žáků o čtenářskou gramotnost (nedostatek motivace, žáci v tom nevidí smysl)	✓ žáci preferují virtuální zdroje informací (snadná dostupnost, jednoduchost, často v audiovizuální podobě) ✓ preference jednoduchých řešení ✓ nedostatečné čtenářsky podnětné sociální prostředí ✓ nízká společenská poptávka po hlubších znalostech
T2 - trend ověřování znalostí žáků dotazníkovým způsobem	✓ procesně snadný způsob ověřování znalostí (automatizovatelný)

	✓ snaha o maximální přesnost, pseudokorektnost a objektivitu hodnocení (často pod tlakem sociálního prostředí)
T3 - nezájem učitelů, neochota se dále vzdělávat v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti žáků (ZŠ)	✓ učitelé jsou celkově přetížení a vyhořelí ✓ většina učitelů odmítá jakoukoliv činnost mimo pracovní dobu
T4 - závislost dětí a žáků na technologiích (návyk na připravená řešení)	✓ technologie si spojují děti a žáci se zábavou (rychlý a bezpracný zdroj zábavy) ✓ aktivita s využitím technologií je hra ✓ současné využívání technologií neklade na děti a žáky žádné nároky ✓ technologie posouvají "práh uspokojení ze zážitku" ✓ nízká úroveň jiných (nevirtuálních) aktivit v rodině

B. PODPORA MATEMATICKÉ GRAMOTNOSTI

SILNÉ STRÁNKY

Výrok
S1 - matematická gramotnost je podporována v rámci ŠVP
S2 - kvalitní předpoklady matematické gramotnosti ve školách
S3 - učitelé rozvíjí své znalosti v oblasti matematické gramotnosti a využívají je při výuce
S4 - matematická gramotnost je rozvíjena v rámci širokého spektra systémových a koncepčních projektů (MŠMT, NIDV), v rámci nichž vzniká velké množství podpory pro žáky i pedagogy
S5 - kvalitní péče škol o rozvoj matematické gramotnosti v rámci mimoškolních aktivit
S6 - ochota a elán významného počtu pedagogů inovovat výuku matematiky a hledat nové cesty k efektivní výuce tohoto předmětu

SLABÉ STRÁNKY

Výrok	**Příčiny**
W1 - nízká úroveň spolupráce s rodiči v oblasti matematické gramotnosti	✓ nezájem rodičů (častokrát alibisticky zdůvodňovaný nedostatkem času) ✓ nižší úroveň vzdělání rodičů

	✓ zodpovědnost za znalosti žáka přenášena na učitele ✓ neschopnost vytvářet efektivní a pro žáka prospěšné koalice rodič - učitel ✓ nízké povědomí rodičů o možnostech zapojení - absence osvěty (MŠ)
W2 - nízká míra zapojení dalších učitelů do rozvoje matematické gramotnosti (absence mezioborového průniku) - ZŠ	✓ nedostatek motivace učitelů ✓ nedostatek inspirace a představivosti ✓ přílišná specializace bez nadhledu a dalších souvislostí v jiných oborech ✓ absence aplikačních matematických metod ve výuce nematematických předmětů (aplikace statistiky, funkcí, financí, apod.)
W3 - nízká úroveň motivace žáků pro rozvoj matematické gramotnosti	✓ společensky se snižující hodnota vzdělání ✓ nízká prestiž vzdělání v rodinách - vzdělání jako nutné zlo ✓ výuka matematiky bez souvislostí - žákům často uniká smysl učení ✓ nízká míra výrazně motivační aplikované matematiky - nízká provázanost s praktickým životem a uživatelským pojetím matematiky
W4 - nízká úroveň spolupráce mezi školami a pedagogy, absence výměny zkušeností a sdílení příkladů dobré praxe (ZŠ)	✓ nezájem učitelů, rezignace, vyhoření ✓ neochota učitelů ke změně (učitelé jsou m.j. zatíženi výraznou administrativní činnosti a nechtějí si přidělávat další práci)
W5 - nízká míra adaptace vzdělávacích metod na měnící se socioekonomické podmínky	✓ nedostatečná aplikace efektivních pedagogických metod reagujících a měnící se podmínky ✓ nedostatečné využívání moderních výukových prostředků (digitální technologie) - důvody: (i) nízká úroveň technické vybavenosti škol; (ii) nevůle či neschopnost využívat nové prostředky ze strany pedagogů (osobní přesvědčení, zajetá rutina, strach z neznámého, nutnost vyvinout větší úsilí na přípravu nového přístupu k výuce)

PŘÍLEŽITOSTI

Výrok
O1 - rozšíření nabídky vzdělávacích aktivit (matematické kroužky, dílny, kluby, mimovýukové aktivity)
O2 - zařazování rozvoje matematické gramotnosti i do dalších výukových předmětů
O3 - cílené působení pedagogů na zájem žáků (marketing matematické gramotnosti)
O4 - kvalitní vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti matematiky i obecně matematické gramotnosti v rámci mezioborových přesahů
O5 - aplikace informačních technologií do rozvoje matematické gramotnosti
O6 - rozvoj aplikované matematické gramotnosti (rozvoj na bázi praktického použití)
O7 - vyšší míra spolupráce s rodiči v oblasti rozvoje matematické gramotnosti
O8 - podpora výměny zkušeností a sdílení osvědčených příkladů z praxe mezi učiteli
O9 - zvýšit podporu matematických a logických soutěží a motivovat žáky k účasti

HROZBY

Výrok	**Příčiny**
T1 - snižující se zájem žáků o matematickou gramotnost (nedostatek motivace, žáci v tom nevidí smysl, budoucí využití)	✓ nízké povědomí žáků o využití matematiky v praxi ✓ nezájem rodičů vést žáky k rozvoji matematické gramotnosti ✓ nedostatek cíleného působení na zájem žáků - nedostatek motivačních aktivit (témata, technologie, pedagogické metody) ✓ neochota žáků přemýšlet a soustavně pracovat
T2 - nezájem učitelů, neochota se dále vzdělávat v oblasti rozvoje matematické gramotnosti dětí a žáků	✓ nabídka vzdělávacích aktivit (široká, nepřehledná, mnohdy nekvalitní) ✓ nezájem, nechuť, neochota ✓ vyhoření učitelů - s ohledem na vývoj školství ztrácí učitelé smysl sebezdokonalování
T3 - závislost dětí a žáků na technologiích (návyk na připravená řešení)	✓ jednoduchá přístupnost - neomezený přístup ✓ vznik návyku na jednoduchá, připravená řešení

	✓ rezignace na vlastní znalosti (dovednosti) a jejich hloubku ✓ ICT = zábava, neomezené zážitky ✓ učení je práce - v technologiích hledají žáci pohodlná řešení
T4 - neprovázanost matematického vzdělávání s využitím matematické gramotnosti v praxi	✓ obtížná dostupnost odpovídajících výukových materiálů ✓ nedostatek praxe v rámci pedagogického VŠ studia ✓ přílišná specializace pedagogického studia (absence mezioborových předmětů) ✓ absence aplikace matematiky do běžných důležitých životních situací

C. PODPORA ROZVOJE POTENCIÁLU KAŽDÉHO ŽÁKA

SILNÉ STRÁNKY

Výrok
S1 - školy podporují žáky se SVP
S2 - ve školách je podporováno společné vzdělávání různě nadaných žáků i žáků se SVP v běžných třídách
S3 - ve školách a třídách se daří vytvářet příznivé společenské klima, vytváří se prostředí společenské sounáležitosti (třídní a školní samosprávy, harmonizační pobyty, třídnické hodiny, společné školní i školou organizované mimoškolní aktivity)
S4 - existence systematičtější přípravy asistentů pedagoga, postupně narůstající jejich počet, jejich spolupráce s PPP napomáhající ke zvyšování kvality práce asistentů pedagoga
S5 – garance nároku na finanční prostředky při poskytování podpůrného opatření nastaveného školským poradenským zařízením žáku se SVP

SLABÉ STRÁNKY

Výrok	**Příčiny**
W1 - neexistence jednotné specifikace pojmu školní neúspěch (vnímání pedagogy, žáky, rodiči, veřejností)	✓ nedokončené systémové řešení v oblasti inkluzivního vzdělávání ✓ rozporné, nejednotné názory odborné i laické veřejnosti na nastavení a proces realizace inkluze ve vzdělávání ✓ subjektivní vnímání úspěchu / neúspěchu

W2 - negativní očekávání ředitelů škol při realizaci inkluzivního vzdělávání	✓ nastavený systém inkluzivního vzdělávání není přesvědčivý ✓ absence širší a argumentované osvěty ✓ absence odborné a společenské dohody
W3 - nedostatečné personální zajištění (nízký počet pedagogických pracovníků na žáka, vzdělání pedagogických pracovníků, absence speciálních pedagogů a školních psychologů)	✓ inkluzivní vzdělávání není systémově personálně zajištěno (absence pedagogů pro vzdělávání žáků se SVP a další odborný podpůrný personál) ✓ absence systémového řešení financování zvýšených nákladů škol plynoucích z inkluzivního vzdělávání ✓ většina učitelů, kteří mají ve třídě žáky se SVP nemá vzdělání v oboru speciální pedagogiky (problém je to zejména na 1. stupni základního vzdělání)
W4 - nedostatečný prostor pro individuální práci, a to jak se žáky se SPV, tak s nadanými žáky (MŠ, ZŠ)	✓ vysoký počet žáků ve třídě, tj. vysoký počet žáků na učitele (obtížné současné vzdělávání žáků se SVP a bez SVP) ✓ nedostatečně propracovaná metodika práce s nadanými žáky ✓ značná náročnost práce s žáky se SVP výrazně snižuje kapacitu pedagogů pro práci s nadanými dětmi
W5 – Značné požadavky kladené školou na zákonné zástupce žáků ze socioekonomicky slabšího prostředí.	✓ škola přenese vzdělávací požadavky na rodiče žáka (většinou se SVP), kteří však nejsou ve většině případů schopni se vzděláváním reálně pomoci - nedostatečná péče ve škole (různé důvody viz výše) + absence podpory a kvalitní pomoci v rodině = násobení vzdělávacích problémů žáků se SVP

PŘÍLEŽITOSTI

Výrok
O1 - vyšší míra spolupráce s rodiči dětí a žáků se SVP
O2 - podpora zřizovatelů škol při zajištění vzdělávání dětí a žáků ohrožených sociálním vyloučením nebo školním neúspěchem
O3 - vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání
O4 - vyšší míra pozitivní a argumentované společenské osvěty k tématu inkluzivního vzdělávání

O5 - podpora vzdělávání v základních školách praktických a speciálních
O6 – zavedení či podpora komplexní mimoškolní přípravy žáků ohrožených sociálním vyloučením

HROZBY

Výrok	**Příčiny**
T1 - v rámci inkluze nárůst zatížení pracovníků škol (administrativa, pedagogické aktivity, organizace, personální zajištění)	✓ nedostatek pedagogů s kvalifikací v oblasti speciální pedagogiky ✓ z úrovně státu systémově nevyjasněná personální politika ✓ nesystémově nastavené financování aktivit spojených s inkluzivním vzděláváním (z velké míry projektové, tj. neudržitelné - neperspektivní)
T2 - nezájem učitelů, neochota se dále vzdělávat v oblasti inkluzivního vzdělávání	✓ nedůvěra učitelů ve skutečný pozitivní dopad nastaveného inkluzivního vzdělávání ✓ značná náročnost zvládání výuky ve třídě s žáky se SVP s poruchami výrazně narušujícími výuku ✓ nízká míra ohodnocení kvalifikujícího se pedagoga (společenské, finanční)
T3 - snižování úrovně vzdělávání ve třídách s vyšší mírou potřebnosti inkluzivního vzdělávání	✓ většinu času výuky zabere péče o žáky se SVP ✓ ztráta času vyučovací hodiny řešením kázně a problematického chování žáků ✓ celkově velký počet žáků ve třídě na učitele
T4 - Nespokojenost části rodičů s plošným zavedením inkluze a s tím spojený stoupající zájem rodičů o soukromé školy z důvodu menšího počtu vzdělávaných dětí se SVP v třídních kolektivech těchto škol	✓ nesouhlas rodičů žáků bez SVP s nastaveným inkluzivním vzděláváním - rodiče v tom vidí překážku vzdělání svých dětí ✓ soukromé školy mohou být ze zákona výběrové (mohou si vybírat jen žáky bez SVP nebo s takovými poruchami, které nenaruší výuku výrazným způsobem)

D. PODPORA PEDAGOGICKÝCH, DIDAKTICKÝCH A MANAŽERSKÝCH KOMPETENCÍ PRACOVNÍKŮ VE VZDĚLÁVÁNÍ

SILNÉ STRÁNKY

Výrok
S1 – zvyšující se schopnost pracovníků využívat ve výuce informační systémy
S2 – snaha o zavádění nových vzdělávacích a výukových přístupů
S3 – rozvíjení základních gramotností napříč vzdělávacími předměty
S4 – probíhající DVPP
S5 – prokázaná značná schopnost adaptability pracovníků ve vzdělávání na krizové situace (Covid-19, integrace ukrajinských žáků)

SLABÉ STRÁNKY

Výrok	**Příčiny**
W1 – klesající kvalifikovanost učitelů mateřských škol / nedostatek aprobovaných pedagogů	✓ snižování zájmu mladých kvalifikovaných pedagogů o práci v předškolním vzdělávání (finanční ohodnocení, jiné atraktivnější možnosti na trhu práce, prestiž pedagogického pracovníka) ✓ stávající pedagogové si nedoplňují vzdělání
W2 – nízká úroveň / účinnost odborného vedení pedagogů	✓ nedostatek času a prostoru pro odborné z důvodu rostoucí administrativní zátěže a dalších nepedagogických povinností, stále náročnější komunikace s rodiči ✓ nedostatečná manažerská kvalifikace ✓ malý zájem o manažerské vzdělávání vedoucích školských pracovníků
W3 – absence plánování ve školách	✓ nedostatečně či problematicky vnímaná potřebnost formalizovaného plánování ze strany vedení a personálu škol ✓ absence osvěty a informovanosti o konkrétních výhodách a přínosech plánování ve školách ✓ negativní zkušenosti vedení škol s materiály zpracovávanými „do šuplíku“
W4 – absence evaluace pedagogických, didaktických a manažerských procesů a výsledků	✓ časově náročné aktivity s nejistým přínosem pro vedení i pracovníky

	✓ vnímáno jako další administrativní úkon snižující prostor na hlavní činnosti pracovníků

PŘÍLEŽITOSTI

Výrok
O1 – cílené manažerské vzdělávání ředitelů škol
O2 – podpora zavádění a využívání digitálních technologií
O3 – osvěta v oblasti zvyšování prestiže vzdělávání a vzdělání (nejen na úrovni jednotlivých škol)
O4 – zvyšování pedagogických kompetencí ke zvyšování pozitivních výsledků vzdělávání žáků

HROZBY

Výrok	**Příčiny**
T1 – pokračující snižování prestiže vzdělání a vzdělávání ve společnosti	✓ ekonomická krize a struktura domácí ekonomiky deformuje trh práce – ten často vyžaduje jen minimální kvalifikační předpoklady ✓ nezájem rodičů o vzdělání dětí ✓ nízká motivace žáků ke vzdělávání
T2 – pokračující nedostatek kvalifikovaných pedagogů a pedagogických pracovníků	✓ odchody učitelů – syndrom vyhoření (zvyšující se administrativní a procesní zátěž vedoucí ke ztrátě smyslu pedagogické činnosti) ✓ problematické nastavení vztahu učitel x žák x rodič ✓ atraktivnější nabídka pro VŠ vzdělané pedagogy v jiných odvětvích (typicky veřejná správa)
T3 – snižování úrovně výsledků vzdělávání	✓ společenský tlak na snižování náročnosti výuky ✓ potenciálně problematická kvalifikační struktura pedagogů, pedagogických a dalších pracovníků ve vzdělávání
T4 – Neúměrné zvyšování nepedagogických aktivit	✓ administrativní zátěž ředitelů a pedagogů (zavádění evaluačních plánů, nových forem komunikací s rodiči, např. triády)

	✓ účast na procesních aktivitách (plánování, statistická šetření, výkaznictví, hodnotící zprávy, apod.) ✓ velké množství „společensko-vzdělávacích“ aktivit (sdílení dobré praxe, dílny, pracovní skupiny)